

KẾT QUẢ HOẠT ĐỘNG KHOA HỌC THỐNG KÊ THỜI KỲ 2001- 2005 VÀ MỘT SỐ ĐỊNH HƯỚNG PHÁT TRIỂN ĐẾN NĂM 2010

PGS.TS. Tăng Văn Khiên
Viện trưởng Viện Khoa học Thống kê

1. Nghiên cứu khoa học

Bước sang những năm đầu của thế kỷ 21, công tác thống kê tiếp tục thực hiện sự nghiệp đổi mới (gồm đổi mới nội dung, đổi mới phương pháp và đổi mới hệ thống tổ chức), nhằm đảm bảo thông tin thống kê ngày càng phong phú để phục vụ một cách có hiệu quả yêu cầu quản lý của Nhà nước và hoà nhập quốc tế trong điều kiện đẩy mạnh kinh tế thị trường và tăng cường hợp tác với các nước trong khu vực và trên thế giới.

Gắn liền với yêu cầu đó ngành Thống kê đã trình Nhà nước ra nhiều văn bản quy phạm pháp luật quan trọng như Luật Thống kê (năm 2003); Quyết định số 141/2002/QĐ-TTg ngày 21 tháng 10 năm 2002 về Phê duyệt Định hướng phát triển Thống kê Việt Nam đến năm 2010; Nghị định số 101/2003/NĐ-CP ngày 03 tháng 9 năm 2003 của Chính phủ quy định chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn và cơ cấu tổ chức của Tổng cục Thống kê (thay cho Nghị định số 23/CP ngày 23 tháng 3 năm 1994 của Chính Phủ).

Thực tế trên đòi hỏi nhiệm vụ nghiên cứu khoa học thống kê là phải tiếp tục nghiên cứu hoàn thiện hệ thống chỉ tiêu thống kê tiến tới xây dựng hệ thống chỉ tiêu thống kê quốc gia; chuẩn hoá nội dung thông tin thống kê, chuẩn hoá các phương pháp tính toán, cũng như các bảng phân loại; tiếp tục cải tiến phương pháp thu thập số liệu thống kê theo hướng tinh giảm chế độ báo cáo thống kê định kỳ, đẩy mạnh điều tra chọn mẫu, sắp xếp lại các cuộc điều tra

thống kê, trên cơ sở xây dựng chương trình điều tra thống kê Quốc gia, từng bước chuyển tải những yêu cầu của Luật Thống kê, những nội dung chủ yếu trong định hướng phát triển vào thực tế hoạt động của ngành Thống kê.

Với tinh thần trên từ năm 2001 đến năm 2004, Viện Khoa học Thống kê cùng với các đơn vị trong Tổng cục đã tổ chức triển khai nghiên cứu và hoàn thành nghiệm thu 78 đề tài khoa học, trong đó có 30 đề tài cấp tổng cục và 48 đề tài cấp cơ sở.

Chia theo chủ đề nghiên cứu, trong số 78 đề tài khoa học nói trên nhiều nhất là các đề tài về nghiên cứu xây dựng, hoàn thiện hệ thống thông tin và hệ thống chỉ tiêu thống kê có 18 đề tài, chiếm 23%; tiếp đến nghiên cứu phương pháp tính các chỉ tiêu thống kê tổng hợp và phương pháp phân tích dự báo thống kê có 14 đề tài, chiếm 18%; Nghiên cứu cải tiến chế độ báo cáo, hoàn thiện phương pháp thu thập số liệu có 10 đề tài, chiếm 12,8%; nghiên cứu ứng dụng toán và tin học trong công tác thống kê có 7 đề tài, chiếm 9%; còn lại là nhóm các đề tài thuộc các chủ đề khác như phân tổ, phân loại thống kê, xây dựng các bảng danh mục, xây dựng cơ sở dữ liệu thống kê, công tác tổ chức đào tạo, xây dựng quy chế, xây dựng cơ sở pháp lý và các văn bản thống kê,...

Đặc điểm nổi bật của công tác nghiên cứu khoa học thống kê trong thời kỳ này là:

Nhiều đề tài khoa học đã bám sát yêu cầu đòi hỏi thực tế của công tác thống kê,

thể hiện ở chỗ nội dung và chương trình nghiên cứu của các đề tài được thực hiện đan xen với quá trình triển khai nghiệp vụ hoặc một số kết quả nghiên cứu đã được lựa chọn để từng bước thể chế hoá thành các văn bản thực hiện trong công tác thống kê như các đề tài: nghiên cứu xây dựng phương pháp cập nhật cơ sở dữ liệu doanh nghiệp cho công tác thống kê; xây dựng hệ thống chỉ tiêu thống kê quốc gia; nghiên cứu phân loại thành phần kinh tế áp dụng trong công tác thống kê; xây dựng hệ thống thông tin thống kê khoa học công nghệ đáp ứng yêu cầu quản lý theo cơ chế mới; nghiên cứu hoàn thiện hệ thống phân ngành kinh tế quốc dân phù hợp với Việt nam và theo tiêu chuẩn quốc tế; nghiên cứu cải tiến phương pháp thu thập thông tin thống kê hàng tháng; nghiên cứu hoàn thiện bảng phân loại giáo dục đào tạo và bảng danh mục nghề nghiệp và một số đề tài thuộc lĩnh vực thống kê công nghiệp, thống kê thương mại giá cả dịch vụ, thống kê nông nghiệp, thống kê lao động và dân số,...

Các kết quả nghiên cứu khoa học từng bước đã được giới thiệu và phổ biến cho đông đảo người sử dụng; nhiều đề tài được lựa chọn đưa vào cuốn kỷ yếu khoa học, một số nội dung được lựa chọn để đăng trên các tạp chí khoa học hoặc biên soạn thành sách nhằm phổ biến rộng rãi đến đông đảo bạn đọc như đề tài: vận dụng hệ thống chỉ số giá thay cho bảng giá cố định; hoàn thiện hệ thống thông tin thống kê đầu ra; nghiên cứu xây dựng bảng cân đối năng lượng quốc gia; nghiên cứu tính tốc độ tăng năng suất các nhân tố tổng hợp ở Việt nam; tổ chức hoàn thiện từng bước hệ thống thông tin thống kê thương mại quốc tế và dịch vụ; nghiên cứu hoàn thiện hệ thống chỉ tiêu

thống kê và cải tiến phương pháp thu thập số liệu thống kê trong ngành chăn nuôi, v.v...

Một số đề tài đã gắn liền công tác nghiên cứu khoa học với quá trình điều tra thống kê, nghiên cứu cài đặt thêm những thông tin cần thiết, cách làm này rất hiệu quả, vừa nhanh gọn, vừa tiết kiệm, kết quả số liệu đã được bóc tách, tổng hợp rồi viết báo cáo phân tích phục vụ thiết thực cho nhiều đối tượng dùng tin như: khai thác số liệu trong điều tra doanh nghiệp năm 2002, 2004; nghiên cứu điều tra cán bộ có trình độ tiến sĩ và tiến sĩ khoa học,... Một số đề tài đã kết hợp chặt chẽ nội dung nghiên cứu với quá trình chuẩn bị xây dựng các văn bản pháp quy của ngành Thống kê, xây dựng các quy định, quy chế về hoạt động thống kê như nghiên cứu xây dựng chương trình phát triển công tác thống kê; nghiên cứu xây dựng Đề án đổi mới hoạt động khoa học thống kê của Viện Khoa học Thống kê; nghiên cứu hình thức và nội dung đào tạo bồi dưỡng cán bộ và tuyển dụng cán bộ ngành Thống kê; nghiên cứu xác định hành vi, hình thức và mức phạt vi phạm hành chính trong lĩnh vực thống kê, v.v...

Nghiên cứu đưa vào tính toán thí nghiệm nhiều chỉ tiêu kinh tế xã hội tổng hợp, tuy phức tạp nhưng cần thiết cho yêu cầu đánh giá sự phát triển kinh tế xã hội của đất nước và so sánh quốc tế trong điều kiện mở rộng hội nhập như chỉ số phát triển con người, giá trị sản phẩm trên một đơn vị diện tích đất nông nghiệp,...

Bên cạnh việc triển khai nghiên cứu các đề tài khoa học, Viện Khoa học Thống kê còn tiến hành ký các hợp đồng khoa học với các Cục Thống kê tỉnh, thành phố cũng như các đơn vị trong Tổng cục, động viên cán bộ nghiên cứu viết các chuyên đề khoa học, thường xuyên tổ chức các cuộc hội thảo

khoa học nhằm trao đổi thảo luận về những vấn đề nghiệp vụ đang được quan tâm.

2. Thông tin khoa học thống kê

Thời kỳ 2001-2005 hoạt động thông tin khoa học thống kê tiếp tục được củng cố và phát triển chủ yếu đã đa dạng hoá các ấn phẩm thông tin và phương pháp phổ biến thông tin thống kê, duy trì đều đặn xuất bản 6 số định kỳ và 4 số chuyên san “thông tin khoa học thống kê”. Tiến hành hệ thống hoá và biên soạn các cuốn kỹ yếu kết quả nghiên cứu khoa học, các bài tổng luận, dịch thuật. Cải tiến về mặt hình thức, chú trọng nâng cao chất lượng các ấn phẩm thông tin thống kê nhằm giới thiệu được những thông tin mới nhất về phương pháp luận thống kê của thế giới cũng như các kết quả nghiên cứu khoa học thống kê trong nước. Đặc biệt trong thời gian gần đây còn ra “Bản tin phục vụ quản lý thống kê” (phụ san của tờ Thông tin Khoa học Thống kê), đưa nội dung của tờ Thông tin Khoa học Thống kê lên trang web, tạo điều kiện cho đồng đảo các đối tượng khai thác và sử dụng.

Viện Khoa học thống kê thường xuyên tổ chức các buổi sinh hoạt khoa học, hội nghị cộng tác viên của tờ Thông tin Khoa học Thống kê, tổ chức thành công Hội nghị Khoa học Thống kê lần thứ 4 với chủ đề “phân tích kinh tế” năm 2001.

Hàng năm thư viện khoa học thống kê đã cập nhật bổ sung các loại sách, xử lý thư mục sách, tạp chí trong thư viện phục vụ nhu cầu tra cứu trong và ngoài ngành.

3. Một số định hướng của hoạt động khoa học thống kê đến 2010

3.1. Nghiên cứu khoa học

Để góp phần đẩy mạnh công tác thống kê trong điều kiện mới, nhằm có được thông

tin đầy đủ hơn, với chất lượng cao hơn phục vụ kịp thời yêu cầu quản lý của Nhà nước và hội nhập quốc tế, công tác nghiên cứu khoa học cần được tiếp tục đổi mới theo hướng đa dạng hoá các loại hình nghiên cứu, kết hợp chặt chẽ giữa nghiên cứu cơ bản và nghiên cứu ứng dụng; nghiên cứu để từng bước vận dụng các phương pháp mới của thống kê quốc tế vào Việt Nam đồng thời với việc tổng kết đánh giá và giải quyết những vấn đề thực tiễn về nghiệp vụ thống kê đang đặt ra; giữa nghiên cứu với triển khai công tác thực tế, giữa phương pháp thống kê truyền thống với ứng dụng các vấn đề lý luận.

Theo định hướng đó nội dung nghiên cứu trong những năm tới cần tập trung vào các chủ đề sau:

Nghiên cứu đưa vào áp dụng hệ thống chỉ tiêu thống kê quốc gia, trên cơ sở đó nghiên cứu xây dựng đồng bộ các chỉ tiêu thống kê khác, chuẩn hoá các bảng danh mục, các bảng phân loại thống kê; chuẩn hoá các thuật ngữ, chuẩn hoá nội dung và phương pháp tính các chỉ tiêu thống kê;

Tiếp tục cải tiến phương pháp thu thập số liệu thống kê, xây dựng và hoàn thiện các chế độ báo cáo, sắp xếp lại các cuộc điều tra thống kê trên cơ sở xây dựng chương trình điều tra thống kê quốc gia nhằm nâng cao hiệu quả khâu thu thập số liệu và chất lượng thông tin thống kê;

Đẩy mạnh các khâu phân tích và dự báo thống kê, chú trọng các báo cáo phân tích kinh tế - xã hội tổng hợp và phân tích kết quả của các cuộc điều tra thống kê;

(tiếp theo trang 21)

KẾT QUẢ HOẠT ĐỘNG KHOA HỌC THỐNG KÊ... (tiếp theo trang 7)

Nghiên cứu đưa vào áp dụng các chỉ tiêu phản ánh chất lượng hiệu quả, phản ánh kết quả đầu tư theo chiều sâu; các chỉ tiêu thống kê tổng hợp phản ánh tập trung nhiều mặt của quá trình phát triển kinh tế xã hội

Nghiên cứu đánh giá chất lượng chỉ ra những nguyên nhân của sự tồn tại và đề xuất các giải pháp nhằm tăng cường quản lý và nâng cao chất lượng số liệu thống kê;

Đẩy mạnh việc nghiên cứu ứng dụng các phương pháp toán và công nghệ thông tin vào công tác thống kê ở tất cả các khâu: Thu thập, xử lý, phân tích, lưu giữ, truyền đưa và cung cấp thông tin thống kê.

Củng cố tổ chức, tăng cường năng lực thống kê đặc biệt chú trọng việc đào tạo nâng cao trình độ và xây dựng đội ngũ cán bộ thống kê ở cơ sở.

3.2. Thông tin khoa học thống kê

- Đa dạng hóa các loại sản phẩm thông tin khoa học và phương pháp phổ biến thông tin khoa học thống kê; tăng số lượng và xuất bản đều đặn tờ Thông tin Khoa học Thống kê; hệ thống hoá và biên soạn kỹ yếu về kết quả nghiên cứu khoa học, tổng luận, tổng thuật, dịch thuật; cải tiến hình thức các sản phẩm thông tin khoa học nhằm phục vụ ngày càng tốt hơn cho đông đảo bạn đọc trong và ngoài ngành;

- Nâng cao chất lượng tờ Thông tin Khoa học Thống kê, kịp thời giới thiệu những thông tin mới về phương pháp luận thống kê trong và ngoài nước cũng như kinh nghiệm công tác thống kê của các nước trên thế giới; kịp thời phản ánh các vấn đề bức xúc về nghiệp vụ đang vướng mắc trong thực tế nhằm cung cấp những thông tin cần thiết cho công tác nghiên cứu khoa học và hoạt động thống kê thực tiễn;

- Duy trì và phát triển các hình thức cung cấp thông tin khoa học thống kê, mở rộng hình thức phổ biến thông tin qua hội nghị, hội thảo, xây dựng trang web về khoa học thống kê tạo điều kiện thuận lợi cho các đối tượng khai thác và sử dụng;

- Đẩy mạnh việc ứng dụng công nghệ thông tin để lưu giữ, khai thác và phổ biến các loại thông tin khoa học thống kê và các loại thông tin khác có liên quan.

- Củng cố thư viện khoa học thống kê theo hướng tăng cường các loại sách và tạp chí trong nước và quốc tế về nghiệp vụ thống kê và các vấn đề khác có liên quan, tiến tới xây dựng thư viện điện tử ■